En Swensk Mans Sysselsättning den 17 Maj, i anledning af frågan om Constitutionsfestens firande i Norrge på denna dag

---

Förord till den elektroniska utgåvan

Under arbete...

En Swensk Mans

Sysselsättning den 17 Maj,

i anledning af frågan om

Constitutionsfestens firande

i Norrige på denna dag.

Stockholm, 1828, hos Zacharias Haeggström.

Den werkställande magtens opinionsyttring, eller handlingssätt, är utom all twifwel det wigtigaste ämne för allmän uppmärksamhet; och allt hwad som i denna wäg fäster allmänna uppmärksamheten, är icke allenast efter stadgad lag ett lofligt föremål för mensklig forskning, utan äfwen genom samwetspligt understundom ett oeftergifligt ämne för den tänkande medborgarens undersökning och fritt yttrade omdöme.

Den besynnerliga, i wår tanka obilliga och orättwisa, sinnesstämning, som sedan någon tid inom Swerige tyckes wara uppkommen mot det Norrska Brödrafolkets politiska handlingssätt, synes till någon del winna ett stöd uti den officiela handling, hwaruti anledningar till ett möjligt å nyo wäckande af den fordna owiljan emellan Swenska och Norrska Folket angifwas.

Det wore i sanning bedröfligt, om sådana anledningar werkligen wore för handen; men man nödgas helt oförtäckt yttra, att man hwarken ifrån hwisslingen på Herr Strömbergs theater, eller ifrån Herr Grefwe v. Platens förklaring rörande Constitutionsfesten, kunnat inhemta några grundade anledningar till missämja emellan brödra folken; och för Swerige måtte det wara den mest likgiltiga sak i werlden, hwilken dag Norrmännen finna förtjent att bestämmas för firandet af deras constitutionsfest, eller för hwilken fest som helst.

Det är oss omöjligt att förklara, hwilket interesse högsta magten ägt, att åt detta Norrmännens firande af Constitutionsfesten gifwa så mycken märkwärdighet, och att derwid till en så hög grad fästa, eller rättare spänna den allmänna uppmärksamheten äfwen inom oss. Herr Grefwe v. Platen börjar sin uppsats, rörande Norrska Constitutionsfestens firande, med framställningen af nödwändigheten, att Norrska Folket, så wäl som det Swenska, lärer känna den mannens tänkesätt, hwilken af Konungen njuter det utmärkta förtroendet, att under H. Maj:ts frånwaro stå i spetsen for Norrska regeringen. Då Herr Grefwe Platen ansett nödwändigt, att Swenska folket äfwen i denna del inhemtar kännedom om dess tankesätt, förwånas man ej litet att finna förstå öfwersättningen af dessa Herr Grefwe v. Platens meningar, genom Herr Hof-Cancelleren, belagd med sequester, och man erkänner helt uppriglgt, att det är ifrån detta magtmissbruk, man känt sig manas,att lemna Herr Hof-Cancelleren i tillfälle att gifwa ytterligare utweckling åt det begrepp, han hyser om Swensk mans rätt, att, i stöd af Grundlagen, fritt genom tryck yttra sina tankar öfwer föremål för mensklig forskning.

Det wore ett besynnerligt förhållande, om Herr Grefwe v. Platen skulle äga tillkännagifwa nödwändigheten, att Swenska folket lär känna dess tankesätt, utan att de ibland Swenska folket, som skulle wilja granska och yttra sina tankar öfwer dessa tankesätt, ägde rätt att företaga en sådan granskning; det wore besynnerligt, om Herr Grefwe v. Platen skulle få anse sig handla i sannt medborgerligt Swenskt sinne, utan att den Swensk, som icke delade dess åsigter, skulle äga rätt att lika offentligen frånkänna sig dem: sådant skulle likwäl förhållandet wara, om Hof-Cancelleren, wid den sequester, hwarmed han den 11 dennes låtit belägga öfwersättningen af Herr Grefwe v. Platens circulaire, rörande Norrska Constitutionsfestens firande den 17 Maj, tillika med den utur Norrska Tidningsbladet Patrouillen öfwersatta wederläggning af Herr Grefwe v. Platens tankeyttring, hade utöfwat en med andan af Swenska tryckfrihetslagen öfwerensstämmande handling.

Då man nu tror sig känna Grundlagarne tillräckligt, för att weta, det deras anda ej är sådan, tager man sig ock friheten yttra, att man uti Herr Grefwe Platens circulaire icke finner ett enda skäl, hwarigenom olämpligheten för Norrmän, att såsom nationalfest fira den 17 Maj, bewisas.

Herr Grefwe v. Platen säger uti circulairet: "För ett fritt folk är den grundlag, hwarefter det styres, wisserligen, näst religionen, det wigtigaste, det dyrbaraste;" men det wigtigaste i denna Grundlag är, näst den personliga säkerheten, den fria religionsöfningen; och der en sådan finnes stadgad i grundlag, der måtte den fria opinionsyttringen, då den ej är stridande emot grundlagen, wara så medgifwen, att fråga om motsatsen aldrig bör kunna uppstå.

Med Swensk stolthet framställer Herr Grefwe v. Platen, såsom tillfällen för constitutionella nationalfester inom Norrige, endast sådana dagar, hwars markwärdighet hemtas ifrån beröringen med Swerige; och man tager sig friheten att wädja till hwarje tänkare i allmänhet, till hwarje för sann medborgerlighet känsligt sinne, om en, ej allenast loflig, men lika billig som naturlig, nationalkänsla kan wåldsammare såras, än genom den af Herr Grefwe v. Platen yrkade sats, att Norrska folket bör glömma den dag, då det, ifrån fordna förbindelser lossadt, satte sig i besittning af samhälls-inrättningens första willkor, nemligen rättigheten att,så långt och så länge krafterna förmå, förswara den allmänna wiljan i anseende till natur och wal af samhällsskick.

Men Herr Grefwe v. Platen synes härpå fästa mindre afseende, än å hwad de segrande magternas beherrskare förut sinsimellan beslutit, rörande Scandinaviens förening; och wi kunna härwid icke dölja den känslan, att denna grundsats, hwarigenom nationerna anses wara en godtycklig handelswara uti beherrskarnes händer, är särdeles wådlig för de smärre stater, som äga ett så stort behof, att uti moralisk styrka, genom öfwertygelsen om rättigheten och förmågan att sjelf stifta sina lagar, finna en motwigt för de större physiska krafter, som af herrskarne understundom kunna disponeras; hwad som härutinnan gäller för det hela, saknar wisserligen icke heller tillämpning på dess del, och man wädjar ännu en gång till billighet och rättwisa, till enkel werlds- och menniskokännedom, om Norrska nationalkänslan, wid frågan om walet af en dag för en nationalfest, kunde tweka emellan den dag, då Norrska Folket wid Eidswold gaf sig den statsförfattning, som nu är grunden för dess statsskick, och någon af de dagar, som, äfwen under de mest fördelaktiga förhållanden, alltid innebära en påminnelse om de segrande magternas beherrskares förutgångna beslut om Norrska Folkets öden. Norrska Tidningsbladet Patrouillen har i öfrigt så wäl, och med så mycken sans och måtta, utredt detta ämne, att i anseende härtill ingenting är att tillägga, utan inskränker man sig i denna del till hänwisning å den sequestrerade öfwersättningen, som genom sequestern säkerligen kommer att winna i namnkunnighet och efterfrågan; men man kan icke afstå från framställningen af några ifrån detta ämne härflytande betraktelser. —

Det är ej utan en wiss förundran, man funnit så många wara af den tankan, att den 17 Maj af Norrmännen ej borde firas; och ehuru man wågar hoppas, att ganska många, wid sakens fördomsfria öfwerwägande, skola finna sitt misstag, har man trott sig kunna leda uppmärksamheten till en undersökning, om föremålen för fester, i anseende till märkwärdiga politiska händelser, gifna inom Swerige, tåla någon allwarlig granskning.

Hos oss har aldrig någon constitutionsfest blifwit satt i fråga. Månne detta, wid jemförelse emellan Swerige och Norrige, ej innebär ett bewis, att Norrska folket måtte wara i ånjutande af större, märkbarare, constitutionella fördelar, än wi? — Och hwarifrån hafwa de dessa fördelar, om ej ifrån den constitution, som antogs den 17 Maj i

Eidswold,och som sedermera af Konungen i Swerige erkändes, i allt hwad som icke lade hinder emot föreningen?

I Stockholm har man deremot länge sett den 13 Mars firas, såsom en högtidlig dag; man har sett försök göras, att, genom exempel, till nationalfest egna den dag, på hwilken en af dåliga och answarslösa rådgifware omgifwen Konung störtades ifrån thronen; och hwilket widsträckt fält för tänkarens betraktelser, att se en afsatt Konungs närmaste omgifning festligt fira monarkens fall, under eget qwarblifwande på lyckans och thronens trappsteg!

Denna uppenbart opolitiska oformlighet är många gånger åter upprepad inom wår constitutionella monarki; men som folket mest handlar efter känsla, så föll dårskapen af sig sjelf: likwäl har man alldrig hört, att Norrmän någonsin befattat sig med att klandra, eller att ens anmärka emot, dagarne för wåra fester, och då tyckes friheten för dem, att efter eget godtfinnande förordna om sina, wara utom alla twifwelsmål.

Den ton af owilja och klander emot Norrmännens politiska handlingssätt, som understundom röjer sig uti wåra omdömen, fordrar äfwen någon undersökning.

Med anledning härutaf frågar man, om det är rättwist, att ogilla Norrska Folkets representanters warsamhet, att icke fördiupa sig uti bekostandet af en slottsbyggnad, som under ett så långwarigt monarkiskt förhållande kunnat undwaras, och hwarför kostnaden wisade sig så mångfalldigt öfwerstiga de beräknade tillgångarne.

Önskar eller will man, att Norrska Folkets representanter uti dylika fall skola handla, likasom wi handlat, till exempel med Göta Canal, hwarwid wåra representanter gång efter gång låtit inleda sig att betäcka felaktiqa beräkningar medelst beslutna bidrag, utan afseende å de financiella följderna af de twångslån, som myntförsämringen föreställer, då den för dylika fall nyttjas, såsom den mest omoraliska af alla utwägar? Will man, att Norrska Folkets representanter skola, likasom wi i anseende till Göta Canal, under magtutöfningen bifalla alla äskade statsbidrag? Kommer man ej ihog, huru hos oss actie-ägare i Göta Canal, uti det enskilda lifwet, förbanna den stund, då man blef inledd att uppoffra sin lilla förmögenhet uti ett företag, hwars oförmåga att lemna någon mot kostnaden swarande afkastning af den mest kortsynta redan för länge sedan är insedd? Kommer man ej ihog, huru man hos oss, snart sagdt i hwarje tänkande sällskapskrets, fördömer den eftergifwenhet, hwarmed man gått tillwäga, då man fruktlöst bortslösat lan-dets krafter på denna Göta Canal, som i så många afseenden för oss warit en Riks-olycka? Och will man ej besinna, att den tidpunkt äfwen hos oss snart måste inträffa, då man, med känslan af nationalwärdighetens fordringar, lemnar helgd åt förra Ständers beslut, samt genom ett bestämdt och allwarligt nekande till nya bidrag, sätter en gräns för nationens gäckande uti calculen å dess representanters böjlighet?

Man ogillar, att Norrmännen afslagit det fordrade anslaget för de nyfödda Kongliga Prinsarne; är man wäl säker, att wi, en gång i detta afseende blifwa gifmildare, under den minderårighets tid, som icke torde fordra större påkostnader, än att den Furstliga fadrens anslagssumma synes rikligen därtill böra förslå? Det är icke uti ett fattigt folks intresse, att arfwingarne till dess thron, ända ifrån barndomen, wänjas wid ett öfwerflöd, som öfwerstiger landets utwägar, och det blifwer i wår tanka aktningswärdare, att, i betraktande af folkets ekonomiska belägenhet, äga mod och styrka att afslå en Statsutgift, som böjelsen att wisa tillgifwenhet och wälwilja, wid ett tillfälle som detta, säkerligen under andra omständigheter gerna skulle medgifwa.

Will man, att Norrmännen, under lyckan att icke äga några af dessa konstgjorda castfördelningar, hwaraf Europa i allmänhet beswäras, skall åtaga sig en pergaments-adel, som tidehwarfwets upplysning icke mer tillerkänner något uteslutande wärde? — Och finnes, uti denna wisade föresats att hålla den warande grundlagen i helgd, någon anledning för oss till ogillande och klander?

Med ett ord: hwar gifwes wäl, uti Norrmännens politiska handlingssätt, någon anledning till de ogillande omdömen, man på en tid inom oss hört fällas? Man will, att Norrige skulle mera wäsendtligt bidraga till bestridandet af wåra Statsutgifter; men grundar man wäl denna önskan på något sken af rättsbegrepp, under det unionsförhållande, som endast äger rum? Och grundar man sina anspråk i denna del på någon tillförlitlig undersökning af Norriges ekonomiska förmåga att bära större bördor, än det bär?

Om, i stället för att nära obilliga anspråk å wår Norrska broder, wi tillbörligen nyttjade wår magt att beskatta oss sjelfwa; om wi en gång lärde oss, att riktigt begagna denna wår beskattningsrätt, såsom det enda medlet att sätta folket i delaktighet af dess tillbörliga andel uti lagstiftningen; så skulle wi ej mer plåga oss sjelfwa med missundsamhet öfwer andras frihet. Det är en obestridlig sanning, att man ej är wärdig friheten sjelf, utan i den mån man äger känsla för och wärderar den hos andra. Det är af denna an-ledning, man wågat framställa dessa betraktelser till föremål för den medborgerliga granskningen; man har warit föranledd dertill, ej af den ton mot Norrmännens politiska handlingssätt, som hörts uti de högre kretsarne, men af det klander och af det oftast omotiverade ogillande, som försports bland sjelfwa medelklassen; och det är ifrån denna omständighet, man hemtat anledning för sin känsla, att åtminstone wilja wåga ett försök att föra omdömena öfwer de Norrska angelägenheterna, ifrån passionernas och modets ledning, till forskningens och eftertankans.

Man lefwer och dör i den öfwertygelsen, att det är oförenligt med billighet och rättwisa, att ogilla Norrmännens känslighet för äran att wara ett fritt folk, derföre att wi, under de många skiften wi undergått, lärt att gradera denna ära.

Sedan Christian Tyrann lemnade Norrige, har dess öde warit, att under 3:ne secler styras af Kongliga vicarier, för det mesta oberättigade, att med Konungsligt hjerta älska dem, som woro anförtrodda åt deras wård. Då man sjelf lifwas af ädla känslor, gläder man sig att se ett folk fira såsom högtid den dag, på hwilken det ifrån sina skuldror kastat, eller sett lossas, ett 300-årigt ok: är det wäl möjligt, att Swenskarne, wid åsynen af så wördnadsbjudande förhållanden, skulle för småaktiga känslor lemna insteg inom sina bröst?

En opinionsförwillelse är lätt att sprida ibland folken: agg äro wådligare mellan folk, än mellan individer; och det är angeläget, att, wid symptomer af yrsel, wäcka ifrån en slummer, hwars drömmar eljest kunde lemna obotliga intryck.

Hwem påminner sig ej den opinionsyra, som det i England lyckades den lumpna Northska Ministeren att uppwäcka emot Americanerna, retade till motstånd genom en, med politisk beräkning, under flera år fortsatt oädel behandling? Och man erindrar sig härwid, utan att likwäl för handen äga någon annan hjelpreda än det egna minnet, huru den ädle Lord Chatham i anseende till denna fråga utbrast: ”Hwilken fräckhet! Här går ingen på Londons gator, som icke tror sig berättigad att anse Americanerna för Britternas horungar, — och hwad tänken I, Lorder! begripen I ej, att då I samlen legda bajonetter, för att kufwa Americanerna, så skapen I sjelfwa den magt, för hwilken Albions frihet skall falla?” —

*